

PILOTNATURPARK ÅDALEN

STRATEGISK UDVIKLINGSPLAN
2022-2023

PROJEKTETS PARTER

KLIENT

Stevns Kommune

Add: Rådhuspladsen 4, 4660 Store Heddinge

Tlf. +45 56 57 57 57

Mail: stevns@stevns.dk

Web: stevns.dk

Kontakt

Kristoffer Schou, Projektmedarbejder, Teknik og Miljø

KriSchou@stevns.dk

Tlf. +45 20 54 82 69

RÅDGIVER

Norrøn A/S

Add: Tagensvej 85F, 1. tv. 2200 København N

Tlf. +45 50 57 87 27

Mail: info@norroen.dk

Web: www.norroen.dk

Kontakt

Poul Høilund, arkitekt MAA, founding partner

Poul@norroen.dk

Tlf. +45 26 28 36 00

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDLEDNING	04
FORORD	04
OVERSIGTSKORT	05
LÆSEVEJLEDNING	06
VISION	09
FORMÅLSERKLÆRING	10
INTRODUKTION TIL UDVIKLINGSPLANEN	12
UDVIKLINGSPLANENS INDHOLD	14
 BAGGRUND OG ANALYSE	 16
ÅDALENS STYRKEPOSITIONER	18
ÅDALENS UDFORDRINGER	20
EN PILOTNATURPARK FOR DE MANGE	22
BORGERNES ØNSKER TIL UDVIKLINGEN	24
 INDSATSER - TVÆRGÅENDE	 26
NATUREN SOM RYGRAD	28
IDENTITET	30
 INDSATSER - REKREATIV INFRASTRUKTUR	 32
STIER OG OPHOLD	36
VELKOMSTOMRÅDE	40
FORTÆLLINGER & EVENTS	48
 BILAG 5	 53
VISIONSTEKST FRA DEN FRIVILLIGE KOORDINERINGSGRUPPE 'BESKYT ÅDALEN'	54

FORORD

Natur skaber stor værdi for os mennesker. Men skaber vi mennesker også stor værdi for naturen?

Det er i naturen at vi ofte søger formål i vores eksistens - det er her, vi finder mulighed for at forstå os selv og opnå en dybere forbindelse med hinanden.

Men naturen lider og er i tilbagegang. Havene stiger, og nedbøren bliver stadig mere uforudsigelig. Naturen - og særligt den enestående og sårbare natur - kræver en særlig indsats.

Pilotnaturpark Ådalen er Stevns Kommunes forslag til at give plads og ro til naturen og livet i Tryggevælde Ådal, og i de tilknyttede naturområder.

At være en del af naturen er vigtigt for mange mennesker, både for vores livskvalitet og for vores samhørighed og forståelse af naturen. Derfor forbinder vi i pilotnaturparkprojektet det rekreative og det kulturelle med naturen for at styrke projektet og give det kraft og liv.

Tryggevælde Ådal er et naturområde i Stevns Kommune, som vi gerne vil bevare og udvikle. Dette område oplever betydelige udfordringer, hvor klimakrisen og biodiversitetskrisen udgør en tydelig trussel. Stevns Kommune agter at få sat handling bag den politiske opbakning og vision om at værne om naturen i Tryggevælde Ådal.

Igennem de seneste 10 år har vi i Stevns Kommune arbejdet intensivt med udviklingen af UNESCO-området Stevns Klint med fokus på såvel en fuldgældig UNESCO-certificering som en bred formidling af områdets unikke kvaliteter og ambitiøse naturforbedrende indsatser.

Arbejdet med Stevns Klint har skabt en stærk og velforankret projektorganisation i den kommunale forvaltning, der i dag besidder både de relevante erfaringer og fagligheder til at indfri målsætningerne i den vigtige opgave, vi nu står overfor i Tryggevælde Ådal. Der er et stærkt fundament og afsæt for at kunne løfte opgaven om at sikre og styrke naturen i Tryggevælde Ådal, og samtidig tilgodese de kulturelle og rekreative visioner for et godt liv.

Men vi kan og vil mere med Stevns. Og pilotnaturparkprojektet i Tryggevælde Ådal tegner kommunens prioriterede hovedindsats på naturområdet for de kommende mange år.

Ådalen er allerede i dag udpeget som Natura-2000 område. Med pilotnaturparkprojektet vil Stevns Kommune styrke udpegningsgrundlaget ved at styrke biodiversiteten. Vi ønsker at etablere et stort og sammenhængende naturområde,

der strækker sig fra Køge Bugt i nord til og med Faxe Kommune i syd.

Udviklingsplanen er skabt med lodsejere og borgere, og danner et solidt fundament for det videre arbejde med at give plads og ro til naturen og samtidigt styrke de rekreative elementer i Tryggevælde Ådal.

Stor tak skal lyde for den store opbakning der er til Pilotnaturparkprojektet - fra lodsejere, lokale borgere og aktører samt organisationer. Projektet er kun noget i kraft af denne opbakning og tilslutning.

God læselyst!

Med venlig hilsen,

Henning Urban Dam Nielsen,
Borgmester i Stevns kommune

Pilotnaturpark Ådalens er geografisk afgænsset til ådalens forløb igennem Stevn Kommune, dvs. en 13,5 km lang strækning fra sammenløbet af Stevn Å og Tryggevalde Å i syd til udløbet ved Odden nord for Strøby Egede. Der er potentiale for på sigt at udvide Pilotnaturpark Ådalens til også at omfatte dele af Faxe og Køge kommuner

LÆSEVEJLEDNING

UDVIKLINGSPLANEN

Denne udviklingsplan indeholder en række anbefalinger til indsatser for udvikling af natur, identitet og rekreativ infrastruktur i Pilotnaturpark Ådalen. Udviklingsplanen er blevet til i et samarbejde mellem lodsejere og borgere, Stevns Kommunes Udvalg for Plan, Miljø og Teknik (PMT), Forvaltningen for Teknik & Miljø, med NORRØN Arkitekter som projektrådgiver.

Udviklingsplanen er udviklet i perioden oktober 2022 til december 2023.

VISION OG INTRODUKTION

I dette kapitel beskrives visionen og succeskriterierne for udviklingen af Pilotnaturparken Ådalen samt introduktion til arbejdet med udviklingsplanen og dennes indhold.

STYRKER OG UDFORDRINGER

Med afsæt i en række bagvedliggende analyser beskrives Pilotnaturpark Ådalens særlige styrkepositioner og udfordringer. Kapitlet rummer også en beskrivelse af borgernes ønsker til den fremtidige udvikling.

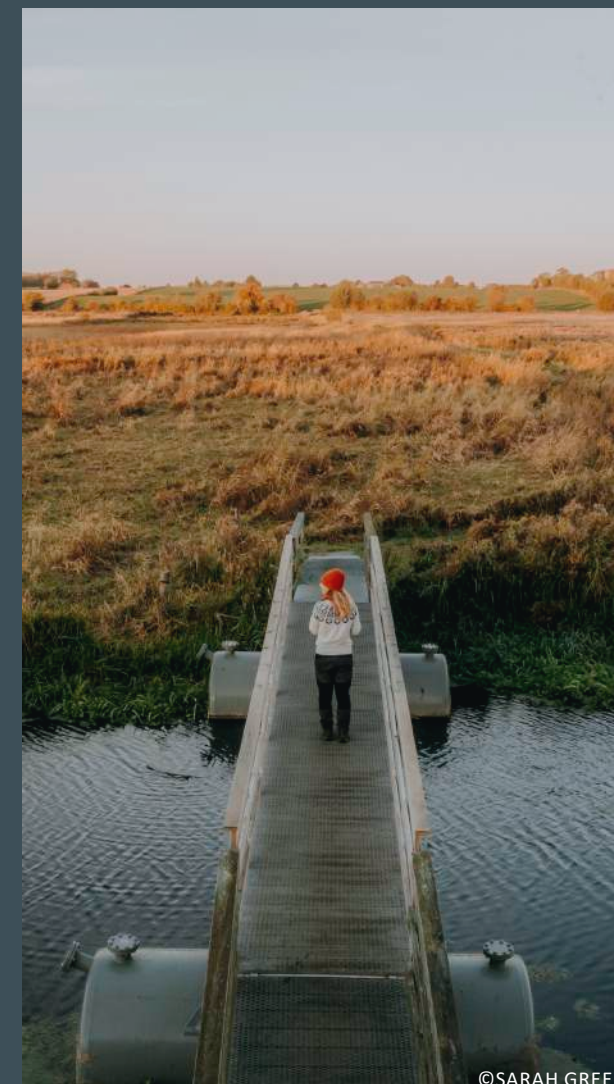
INDSATSER - TO TVÆRGÅENDE

Udviklingsplanen rummer anbefalinger til to tværgående indsatser, der skal styrke naturen samt identitetsudviklingen i Pilotnaturpark Ådalen. Indsatserne er udviklet af projektgruppen.

INDSATSER - TRE REKREATIVE

Indsatskataloget indeholder tre indsatser for rekreativ udvikling i Pilotnaturpark Ådalen. Indsatserne er blevet til i samarbejde med arbejdsgrupper bestående af lodsejere og naboer til Pilotnaturpark Ådalen. Indsatserne er udviklet af projektgruppen i samarbejde med arbejdsgrupperne.

BILAG

Bilag til udviklingsplanen indeholder bagvedliggende analyser, mødereferater og resultater i arbejdet med pilotnaturparken. Bilagene rekvireres særskilt.

VISION FOR PILOTNATURPARK ÅDALEN

”I Pilotnaturpark Ådalen er det naturen, der viser vejen. Her er naturen den gavmilde vært, og vi dens omsorgsfulde gæster. Vi arbejder for naturbeskyttelse og nære naturoplevelser med kulturhistorisk vingesus og øje for klima og biodiversitet. Gennem stærke samarbejder sår vi frøene til en styrket natur til glæde for lokale såvel som besøgende, mens frivillighed baner vej for nænsom naturudvikling. I Ådalen genforbindes mennesket med naturen og naturen med mennesket.”

”visionen og succeskriterierne er udviklet med udgangspunkt i inddragelsesprocessen samt i visionen udarbejdet af den frivillige koordineringsgruppe ’Beskyt Ådalen’. Gruppens visionsmateriale kan ses i bilag 5.”

FORMÅLSERKLÆRING

Med afsæt i visionen og bidrag fra lodsejere og naboer er en formålserklæring for den fremtidige udvikling af Pilotnaturpark Ådalen udarbejdet.

Formålserklæringen stiller skarpt på seks præciserede temaer, som alle tager udgangspunkt i naturen som rygrad for Pilotnaturpark Ådalens fremtidige udvikling.

FORMÅLSERKLÆRING

SAMMENHÆNGENDE NATUROMRÅDE

- Stevns Kommune ønsker at gøre Pilotnaturparken Ådalen til et tværkommunalt samarbejde. Pilotnaturparken Ådalen er et stort, sammenhængende naturområde, og det er geologien og naturen som tegner en meningsfuld afgrænsning af Pilotnaturparken Ådalen. For naturen kender ikke kommunegrænser, men snor sig fra syd til nord gennem Faxe, Stevns og Køge kommuner.
- Stevns Kommune ønsker at sammentænke kommunens strategi for fælles kystbeskyttelse og kystudvikling af Strøby Egede og Strøby med Pilotnaturpark Ådalen. Med dette udgangspunkt tilsigter vi at skabe en rekreativ, modstandsdygtig ådal med endnu mere og bedre natur.

KLIMASIKRET ÅDAL

- Havvandsstigninger og større regnmængder forårsager mere og mere vand i Tryggevælde Ådal. Stevns Kommune vil arbejde for en klimasikret ådal, der tager afsæt i områdets oprindelige hydrologi og knytter projektet til det store kystsikringsarbejde ved Strøby Egede.
- Klimaforandringer medfører at tørvedepoter i engene risikerer at "brænde af" og derved frigive CO₂ fra tørven. Vi ønsker at understøtte arbejdet med at reducere udledningen af CO₂ i engene.

ENESTÅENDE ARTSRIGDOM

- Pilotnaturparken Ådalen rummer en unik kombination af beskyttede Natura-2000 områder med truede naturtyper, dyre- og plantearter. Stevns Kommune ønsker at sikre og fremme den særlige artsrigdom gennem regenerativ udvikling og forvaltning af naturen.
- Riggær og kombinationen af tørv, kalklag og kildevæld gør Pilotnaturpark Ådalen til et regionalt biodiversitetsinteresseområde. Med udviklingsplanen vil Stevns Kommune forbedre forholdene i området og skabe grundlag for større biodiversitet.

LEVENDE KULTURHISTORIE

- Pilotnaturpark Ådalens unikke kulturlandskab og rige planteliv er resultatet af mere end 1.000 års afgræsning. Området rummer en unik kulturhistorie med adskillige fund fra stenalderens bosteder og bondesamfundets husmandssteder. Vi ønsker at udbrede kendskabet til de lokale kulturværdier gennem stærkere formidling.
- Pilotnaturpark Ådalen er hjemsted for en lang række sagn og myter samt forfatteren Martin A. Hansens lokalforankrede fortællinger af national betydning. Vi ønsker at understøtte formidlingen af disse fortællinger til områdets gæster.

NÆRVÆRENDE NATUROPLEVELSE

- Pilotnaturpark Ådalen tilbyder en nærværende naturoplevelse til glæde for lokale og besøgende. Stevns Kommune ønsker at give flere mennesker mulighed for at genforbinde sig med naturen og finde et frirum fra en travl hverdag.
- Med udviklingsplanen vil Stevns Kommune arbejde for at skabe flere stiforbindelser og opholdssteder på tværs og langs åen. Målet er at åbne området for lokale og besøgende, og sikre tilgængelighed for alle mennesker året rundt. Ved at etablere farbare forbindelser og trygge faunapassager tilpasset områdets særlige natur, kan vi styrke forståelsen for områdets værdi og bevarelsen af naturen.

LOKAL FORANKRING OG FAGLIGT FUNDAMENT

- Vi ønsker at udvikle Pilotnaturpark Ådalen på et solidt fundament af fagligt kvalificeret viden om områdets natur og geologi samt prioritere små, synlige succeser, der skaber umiddelbare løsninger på forsøgsbasis.
- Stevns Kommunes engagerede lokalsamfund og frivillige kræfter er en styrke, som vi ønsker at aktivere i projektet gennem stærke samarbejder mellem kommune, lodsejere, naboer og interesseorganisationer.

INTRODUKTION TIL UDVIKLINGSPLANEN

PILOTNATURPARK ÅDALEN

Tryggevælde Ådal er et smukt natur-område på Sjælland. Tryggevælde Å er et ca. 35 km langt vandløb, der strækker sig fra Dalby i Faxe Kommune og til Strøby Egede i Stevns Kommune med et udløb i Køge Bugt. Selve åløbet er lavtliggende med langsomtgående vand og op til 20 m høje dalskråninger, som stedvist skaber flotte udsyn over Pilotnaturpark Ådalen.

Langs åen breder sig engarealer med forekomster af rigkær og surt overdrev, der rummer en rig biodiversitet med en række truede dyre- og plantearter.

Området tiltrækker både lokale og besøgende som kommer for at opleve naturen, landskabet, naturen, roen og de lokale fortællinger.

På nationalt plan - og særligt i sjællandsk kontekst - er Tryggevælde Ådal et vigtigt naturbiologisk, kulturhistorisk og geologisk interesseområde.

ANLEDNING TIL HANDLING

I juli 2023 offentliggjorde Miljøstyrelsen de nye Natura 2000-planer samt Vandområdeplaner. Rapporterne viser, at de beskyttede Natura-2000 områder er i fare for at forsvinde. Kommunens klimaplan 2023 viser samtidig, at området som følge af klimaforandringer går en

usikker fremtid i møde med tiltagene risiko for ødelæggende oversvømmelser og stormfloder.

Pilotnaturpark Ådalen risikerer at miste naturværdier af stor national betydning. Samtidig råber borgerne på handling og ønsker politisk vilje til at gøre noget ved udfordringerne.

Drypvise indsatser vil være nyttesløse, og der er brug for en aktuel og relevant helhedsplan for området med fokus på handling. Nærværende udviklingsplan og pilotnaturparkprojekt er startskuddet til at tænke i helheder og lave meningsfulde handlinger. Udviklingsplanen vil være afsæt for beslutninger og indsatser til fordel for naturen i området.

Pilotnaturpark Ådalen er en del af et natur- og ådalssystem, som rækker ind i Faxe Kommune. Faxe Kommune har tilkendegivet, at de gerne vil se på mulighederne for et fremtidigt samarbejde. Stevns Kommunes forvaltning har løbende haft møder med Faxe Kommunes forvaltning, og set på muligheder for at Faxe Kommune på sigt kan indtræde i naturparkprojektet. Stevns Kommunes forvaltning vil fortsætte dette arbejde, og fremsætte forslag om indgåelse af samarbejdsaftale med Faxe Kommune, når dette vurderes relevant.

UDVIKLINGSPLANENS ANVENDELSE

Ambitionen er at opnå lokalsamfundets og politikernes opbakning til naturparkens realisering. Udviklingsplanen er et værktøj og fundament for arbejdet med at videreudvikle og realisere en række indsatser, som skal bidrage til at gøre Pilotnaturpark Ådalen til en fuldgyldig naturpark.

Med udviklingsplanen får Pilotnaturpark Ådalens forvaltning en fælles retning for den fremtidige udvikling. Udviklingsplanen vil også bruges til at indlede dialog med fonde med henblik på at tiltrække filantropisk finansiering til realisering af de omtalte indsatser i udviklingsplanen.

UDVIKLINGSPLANENS INDHOLD

INDDRAGELSE SOM FUNDAMENT

Inddragelse af lodsejere og naboer er et bærende princip i udviklingsplanens tilblivelse. Arbejdet omfatter en bred inddragelsesproces af lodsejere, lokale borgere og frivillige kræfter. Processen omfatter bl.a. borgermøder, workshops, lodsejermøder, besigtigelser, udsendelse af offentlige nyhedsbreve og samarbejde med frivillige arbejdsgrupper. Dette sikrer en stærkere lokal forankring, lokal viden og legitimitet undervejs i processen.

INDSATSER

Projektgruppen, der består af projektmedarbejdere fra Stevns Kommune og rådgivere fra NORRØN Arkitekter, har i samarbejde med arbejdsgrupper bestående af lokale lodsejere, naboer og borgere udviklet og præciseret 5 anbefalede indsatser for udvikling af Pilotnaturpark Ådalen:

- Naturen som Rygrad: Stevns Kommune betragter arbejdet med naturen i Pilotnaturpark Ådalen som den næste prioriterede hovedindsats i kommunen indenfor natur.
- Identitet: Et vigtigt element i Pilotnaturpark Ådalens videre udvikling, er at få tydeliggjort, hvad der er pilotnaturparkens helt særlige DNA, så dette kan indgå som afsæt for den videre udvikling og branding af området
- Stiforbindelser og Ophold: som kan tilbyde bedre tilgængelighed til, og mulighed for, ophold i naturen.
- Velkomstområde: som kan tilbyde stærkere formidling for besøgende og udgøre et nyt samlingspunkt for lokalområdet samt en mulig base for Pilotnaturpark Ådalens medarbejdere og naturvejledere.
- Fortællinger og Events: som kan tilbyde stærkere formidling af områdets natur- og kulturværdier.

BILAG

Udviklingsplanens bagvedliggende analyser, mødereferater og resultater findes som særskilte bilag. Bilag 1-4 kan rekvireres særskilt ved henvendelse til Kristoffer Schou, Stevns Kommune. Bilag 5 er vedlagt denne udviklingsplan.

- Bilag 1: Udgør den kontekstuelle analyse som rummer en beskrivelse af området som helhed. Den har skabt grundlag for at udpege de primære styrker, udfordringer og potentialer til inddragelsesprocessen og udgangspunktet for de anbefalede indsatser.
- Bilag 2: Beskriver inddragelsesprocessens forløb og resultater.
- Bilag 3: Udgør en samling af offentlige nyhedsbreve som er blevet udsendt til lokalsamfundet undervejs i arbejdet med udviklingsplanen.
- Bilag 4: Beskriver arbejdsgruppernes bidrag i deres fulde og oprindelige format. Dele af bidragene, som ikke indgår i beskrivelserne af indsatserne, kan findes i dette bilag.
- Bilag 5: Indeholder den oprindelige visionstekst fra den frivillige koordineringsgruppe 'Beskyt Ådalen'.

BAGGRUND OG ANALYSE

ÅDALENS STYRKEPOSITIONER

BEVARINGSVÆRDIG NATUR

Pilotnaturpark Ådalen ligger i Tryggevælde Ådal og byder på enestående, bevaringsværdig natur. Især udmærker området sig med sine artsrige enge, rigkær og vådområder, der huser spændende plantearter og et rigt dyre- og fugleliv. Vibefedt og Strand-trehage, Springfrø og Stor Vandsalamander, Gedder og Rimter, Rød Glente og Fiskeørn er alle at finde i området.

Pilotnaturpark Ådalen er et fremragende sted at se på fugle. Der blev i 2022 fundet 1.683 par ynglefugle i Tryggevælde Ådal fordelt på 60 forskellige arter. Det var både "vandfugle" som ænder og blishøner samt "landfugle" som agerhøne og solsort, men også Grønbenede Rørhøne og Dobbeltbekkasin, Plettet Rørvagt og Tredækker var at se og høre.

Tryggevælde Ådal er et smukt kludetæppe af større eller mindre engparceller, som fra parcel til parcel kan være meget forskellig. En parcel er afgræsset af køer, og her yngler viber, dobbeltbekkasiner og rødben. Den næste parcel kan være ugræsset med grupper af tagrør og anden høj sumpvegetation, og den huser en tæt bestand af sivsangere, kærsangere, rørspurve og gule vipstjerter.

Tilstanden i Tryggevælde Ådal er anderledes i dag end i ift. 1960'erne og tiden før. Naturtyperne i ådalen er nogenlunde de samme i dag, som de var dengang, men det arealmæssige forhold mellem dem er ændret. I takt med, at der er færre parceller der kreaturafgræsses, er der flere parceller, som er tilgroet i høj sumpvegetation. Den høje

sumpvegetation gør forholdene for vade-fugle ugunstige, hvorimod det giver ideelle forhold for sangfugle. Det bevirker, at Tryggevælde Ådal huser Danmarks suverænt største bestand af "sumpsangere" som: Sivsanger, Kærsanger og Rørspurv.

For at opretholde biodiversiteten i engene, er afgræsning af afgørende betydning. Tryggevælde Ådals unikke naturtyper og rige planteliv er resultatet af mere end 1.000 års afgræsning.

Tryggevælde Å er hjemsted for en række vanddyr, inklusive insekter, krebsdyr og fisk. Livet under vandoverfladen bidrager til den samlede biodiversitet og understreger områdets betydning som levested for forskellige arter.

RIG KULTURHISTORIE

Pilotnaturpark Ådalen rummer en lang og rig kulturhistorie, der trækker tråde fra fortid til nutid. Der er gjort adskillige fund fra stenalderens bosteder og bondesamfundets husmandssteder.

Hele området er omdrejningspunkt for en lang række lokale sagn og myter om bl.a. Elverfolket og Ellekongen. Elverhøj, øst for vejen Hellested-Karise, er en kendt bronzealderhøj, der ifølge lokale sagn er Ellekongens hjem. J. L. Heiberg skrev i 1828 "Elverhøj", om elverkongen, og H.C. Andersen skabte i 1845 eventyret "Elverhøj" om elverne.

Ellekongen, også kaldet Klintekongen, er en mytisk regent over klinterne på Stevns, Møn og Rügen. Ifølge sagnene kan han animere sten og træer til krigere, og har en vogn trukket af sorte heste.

Forfatteren Martin A. Hansen voksede op med Tryggevælde Ådal som sin baghave, og naturen spiller da også en central rolle i mange af hans mesterværker. Tryggevælde Ådal inspirerede bl.a. bøgerne "Løgneren" og "Tine".

ENGAGERET LOKALSAMFUND

Stevns Kommune er kendetegnet ved et rigt foreningsliv og et stort lokalt engagement. Borgerne er aktive og engagerede i den lokale udvikling, hvilket bl.a. manifesterer sig via mange lokale, sociale fællesskaber.

De mange lokale fællesskaber og organisationer spænder bredt, fra idrætsklubber til kulturgrupper, natur- og miljøinitiativer til velgørende projekter. De frivillige, der driver disse lokale fællesskaber, investerer tid, energi og lidenskab i at skabe aktiviteter, arrangementer og projekter, der gavner både lodsejere, lokale borgere og området som helhed.

Lokalsamfundet i Stevns Kommune træder aktivt ind i udviklingsprocessen. De deltager i planlægning, bidrager med idéer og arbejder sammen med kommunen og andre interessenter for at sikre, at beslutninger og projekter afspejler deres ønsker og behov for derved at forbedre og styrke deres lokalsamfund.

ÅDALENS UDFORDRINGER

NATURPLEJE

Flere lokale organisationer herunder "Foreningen Tryggevælde- og Stevns Ådals Bevarelse" har fremhævet behovet for mere naturpleje i Ådalen. Naturen står overfor tre overordnede udfordringer:

1. Manglende afgræsning

Afgræsning er den bedste metode til at bevare og opretholde engene med rigkær. Det sikrer, at uønskede vækster holdes nede og at der opstår knoldkær til gavn for mange sjældne dyre- og plantearter. Frem til 60'-70'erne blev store dele af ådalen afgræsset af landmændenes kvæg. Men i dag er der kun få kvæghold tilbage i området. Maskinklipning kan være et supplement, men er ikke et effektivt alternativ. Pilotnaturpark Ådalen vil derfor arbejde for at etablere afgræsning på engene i samarbejde med lodsejere.

2. Oversvømmelser

Når engene i Pilotnaturpark Ådalen er oversvømmede, kan de ikke afgræsses. Den manglende afgræsning medfører, at de oversvømmede områder vokser til i tagrør. 1-2 år efter græsningsophør på rigkær vil området gå til i tæt rørskov eller Høj Sødgræs. Tagrørene fjerner tæppet af rødde og stabiliserende græstørv, hvilket betyder at græssende kreaturer ikke kan komme til, hvorfor de ikke kan afgræsse tagrørene.

Pilotnaturpark Ådalen agter at finde løsninger på det tiltagende vand i ådalen, og forsøge at sikre den særligt bevaringsværdige natur.

Vandet i Pilotnaturpark Ådalen er meget stillestående, hvilket i stort omfang skyldes landskabets manglende hældning. Det bidrager til at forværre de periodevise oversvømmelser. Dertil kommer holmerenderne i engene, som desværre er udgravet alt for store og har mistet deres oprindelige formål.

3. Invasive arter

Pilotnaturpark Ådalen har en udfordring med invasive arter, som potentielt kan fjerne eksistensgrundlaget for mange af de hjemmehørende og truede arter. En kortlægning og monitorering af invasive arter i området, vil bidrage til en forståelse for dynamikken i området, så der kan gribes hurtigt ind og de invasive arter kan holdes nede.

KLIMAUDFORDRINGER

Klimaforandringer, Tryggevælde Ådals lavtliggende placering og de menneskelige påvirkninger igennem tiden har medført, at åen ofte går over sine bredder - særligt i vinterhalvåret, når det regner meget. Desuden gør landsænkning i Ådalen og landhævning ved kysten det sværere at få vandet ud af Ådalen.

Oversvømmelserne er i de senere år blevet forværret, fordi engene ikke vedligeholdes, vandstanden stiger og nedbøren øges. Oversvømmelserne er til stor gene for både lodsejere og besøgende i Ådalen. Ifølge Kommunens Klimahandleplan 2023 viser undersøgelser at oversvømmelserne forventes at ske oftere i fremtiden grundet klimaforandringerne.

Klimaforandringerne har desuden ført til stigende havvand og større risiko for stormflod, som vi eksempelvis så det den 20. oktober 2023. Særligt berørt er Strøby Egede i den nordlige del af Pilotnaturpark Ådalen, som har brug for sikring mod oversvømmelser og stigende havvand. Derfor har Stevns Kommune fået udviklet en samlet strategi kaldet "Fælles kystbeskyttelse og kystudvikling af Strøby Egede og Strøby Ladeplads", der indeholder en lang række analyser og forslag til håndtering af vandet fremover. Pilotnaturpark Ådalen vil arbejde for at kystbeskyttelsesprojektet og naturparkprojektet laver parløb i forhold til ambitionerne om at sikre værdier og forholde sig til naturen og dynamikkerne i Pilotnaturpark Ådalen.

TILGÆNGELIGHED OG ADFÆRD

Pilotnaturpark Ådalen agter at øge tilgængeligheden i området ved udvidelse af eksisterende stier, forbinde borgere og byer sammen på tværs af åen, og samtidig sikre oplysning om, hvor og hvordan man skal begå sig i området.

I dag findes der én eksisterende sti for gående færdsel i Ådalen: Den 7 km lange 'Tryggevældesti', som ligger på den vestlige side af åen. Der er i dag ingen længere stiforbindelser langs med åen på den østlige side.

Stier skaber tilgængelighed og styrer folks færdsel i naturen. Et større og mere sammenhængende stisystem, vil "invitere" flere lokale og besøgende ud i naturen i ådalen og på tværs af åen.

Mange lodsejere og lokale borgere savner desuden klare retningslinjer for, hvor og hvordan folk bør færdes i Ådalen, så uhendigtsmæssig færdsel undgås. En udvidelse af stisystemer og forbedret formidling kan afhjælpe denne udfordring.

Enkelte steder opleves der løse hunde, som skræmmer vildtet og udgør en trussel for jagtinteresserne i området. Her vil skiltning, der synliggør krav om at folk har hund i snor, være en hjælp.

EN PILOTNATURPARK FOR DE MANGE

Pilotnaturpark Ådalen er et menneskeskabt koncept i et skønt naturområde. Lokale og besøgende har deres dagligdag i og omkring Ådalen. Arbejdet med Pilotnaturpark Ådalen vil fortsat ske i et tæt samarbejde med områdets mange aktører.

LODSEJERE

I dag er der mange lodsejere som ejer større og mindre jordlodder i Pilotnaturpark Ådalen. Lodsejere består af lokale borgere som ejer jord og faciliteter i pilotnaturparken. En anden del af lodsejerne består af husejere uden landbrugsrelaterede aktiviteter og beskæftigelse. Dertil kommer at Stevns Kommune stort set ikke ejer noget jord i området.

Lodsejerne er en bred målgruppe, hvoraf en stor del udgøres af landmænd med marker omkring åen. Flere lodsejere har jagtinteresser der må tages højde for og prioriteres i udviklingen af Pilotnaturpark Ådalen. Mange af lodsejerne har været bosat i området igennem årtier og generationer, og har derfor et stort tilhørsforhold til området.

Værdiskabelse

Lodsejerne har en afgørende stemme i Pilotnaturpark Ådalens udvikling. Den private ejendomsret sikrer, at den fysiske udvikling af Pilotnaturpark Ådalen sker på 100% frivillig basis og efter aftale med lodsejerne. Forslag til udviklingsindsatser som indgår i denne udviklingsplan og eventuelt påvirker private jorder, har derfor ingen gang på jord uden lodsejerens accept og villighed til at deltage.

Samarbejdet og frivilligheden er et stort plus for at kunne udvikle bæredygtige løsninger som tilgodeser vigtige interesser. Lodsejerne besidder nemlig stor viden om området, som vil bidrage til Pilotnaturpark Ådalens succes.

NABOER OG LOKALE BORGERE

Gruppen omfatter borgere som bor og færdes i nærområdet. Naboerne og de lokale borgere er en bred gruppe med store spredning indenfor fx alder, køn, geografi, herkomst og socioøkonomisk baggrund. Befolkningsprognosen for 2022-2033 anslår at Stevns Kommunes befolkningstal forventes at stige med 2,5%. Det skyldes primært, at der i de kommende år stadig forventes flere tilflyttere end fraflyttere, herunder flere børnefamilier. Samtidig forventes en stigende andel ældre og færre unge i kommunen. Som en naturlig følge heraf ser vi, at der er behov for at forny og gentænke områdets funktion og potentiale.

Værdiskabelse

Lodsejerne, naboerne og de lokale borgere er dem, der vil færdes i Pilotnaturpark Ådalen mest regelmæssigt. Deres accept og engagement er afgørende for at opretholde parkens levedygtighed.

Lokalbefolkningen spiller en væsentlig rolle i at beskytte og benytte området. Desuden fungerer de som øjne og ører i Pilotnaturpark Ådalen, og kan rapportere om eventuelle problemer med eksempelvis natur og faciliteter.

For naboerne og de lokale borgere kan en velfungerende naturpark skabe værdi i kraft af bedre adgang til naturen, øget livskvalitet, socialt fællesskab og større viden om deres lokalområde. Pilotnaturpark Ådalen kan desuden tiltrække besøgende, hvilket kan stimulere den lokale økonomi og skabe mere beskæftigelse.

LOKALE FÆLLESSKABER OG FRIVILLIGE

Stevns Kommune rummer en række lokale fællesskaber, som i dag benytter området til forskellige aktiviteter. Her kan nævnes landsbyernes borgerforeninger, Martin A. Hansen gruppen, dagplejere og børneinstitutioner, fuglekiggere, hundeluftere, naturplejere, skoler og ridefolket m.fl.

Værdiskabelse

Lokale fællesskaber er en primær målgruppe for udviklingen af Pilotnaturpark Ådalen, da de typisk repræsenterer interessegrupper, der har ekspertise, ressourcer og engagement i at støtte op om og passe godt på en naturpark.

De kan bidrage med viden om miljøspørgsmål, være organisatoriske ressourcer til parkens drift, og de kan fungere som vigtige formidlere af information og opbakning til lokalsamfundet. Ved at engagere lokale fællesskaber kan man sikre, at naturparken bliver en integreret del af lokalsamfundets kultur og aktiviteter. De kan agere ambassadører for Pilotnaturpark Ådalen, samt påtage sig ansvar for drift og vedligehold af naturen og faciliteter i området.

Det er vigtigt, at de nuværende aktiviteter og faciliteter som fællesskaberne benytter i dag, fortsat fastholdes.

SKOLER OG INSTITUTIONER

Stevns Kommune rummer skoler, institutioner og dagplejere, som ofte benytter Pilotnaturpark Ådalen.

Værdiskabelse

Pilotnaturpark Ådalen kan spille en afgørende rolle i at uddanne og oplyse kommende generationer om naturens betydning og bevarelse. Samtidig kan den bidrage til at øge trivsel og sundhed blandt især børn og unge.

En undersøgelse fra 2018 udarbejdet af Kantar Gallup for Danmarks Naturfredningsforening kaldet "Slip Børnene fri i naturen" viser, at færre børn og unge kommer ud i naturen, og at deres aktionsradius i naturen er drastisk indskrænket i forhold til de muligheder, som deres forældre og bedsteforældre havde. Børn og unge har mindre forståelse for naturen og føler sig i stigende grad afskåret fra den.

Nyere danske studier viser, at læring og aktiviteter i naturen har en lang række positive effekter på børns sundhed, psykosociale trivsel, stressniveau, sociale kompetencer og relationer til kamrater samt hukommelses-, opmærksomheds- og indlæringssevne.

Ved at integrere Pilotnaturpark Ådalen i undervisningsprogrammer og i børn og unges dagligdag, kan vi vende udviklingen og give dem mulighed for at opnå de positive effekter og øget trivsel, samtidig med at målgruppen får forståelse for miljøet og kan skabe en dybere forbindelse til naturen.

BESØGENDE

Målgruppen omfatter udefrakommende gæster som besøger Pilotnaturpark Ådalen - særligt natur-interesserede, outdoor-entusiaster og motionister.

Værdiskabelse

Ifølge VisitDenmark søger flere ud i naturen og tæt på kysten, når de skal køble fra og holder ferie. Pilotnaturpark Ådalen kan bidrage til, at flere mennesker kommer ud i naturen og får gavn af dens positive indflydelse på trivsel, sundhed og velvære.

Den besøgende kan fungere som øjenvidne og fortæller for naturbeskyttelse og naturbevarelse. Når folk oplever Pilotnaturpark Ådalens unikke karakteristika og skønhed med egne øjne, kan de blive motiveret til at støtte bevaringsindsatsen og endda deltage aktivt som frivillige eller donorer.

Endelig kan besøgende også understøtte lokaløkonomien og skabe grundlag for flere arbejdspladser i nærområdet, hvilket kan gavne både lokalsamfundet og Pilotnaturpark Ådalen.

Trykgevældesten i Pilotnaturpark Ådalen kan efter et par års funktion konstatere at udefrakommende gæster opfører sig godt og fornuftigt i Pilotnaturpark Ådalen, og denne erfaring er god at have i baghovedet i den videre udvikling af Pilotnaturpark Ådalen.

BORGERNES ØNSKER TIL UDVIKLINGEN

NATUREN FØRST

På baggrund af Pilotnaturpark Ådalens dialog med lodsejere og naboer samt lokale borgere står det klart, at naturen skal stå først i alle fremtidige udviklingsinitiativer. Deres ønsker til udviklingen kan inddeles i tre overordnede kategorier. På tværs af de mange idéer og ønsker, som blev præsenteret på de forskellige inddragelsesaktiviteter (borgermøder, lodsejermøder, i svar på nyhedsbreve, etc.) er der enighed om, at naturen skal løbe som en rød tråd igennem alle initiativer i Pilotnaturpark Ådalen. Man ønsker en samlet plan for anvendelse og pleje af naturen i området. Naturen står forrest i udviklingen af Pilotnaturpark Ådalen.

TILGÆNGELIGHED OG OPHOLD

Inddragelsesprocessen viser, at der er stor interesse for nye stier og overgange i Pilotnaturpark Ådalen. Nogle lodsejere og borgere udtrykker ønske om at kunne komme helt tæt på naturen og "i øjenhøjde" med vandet i Tryggevalde Å. Andre mener, at der fortsat bør være områder i Pilotnaturpark Ådalen, der er utilgængelige for besøgende for at beskytte naturen og give dyrelivet fred fra menneskelig aktivitet. Slutteligt håber andre, at Pilotnaturpark Ådalen på sigt kan gøres mere tilgængelig for alle - særligt også for kørestolsbrugere og forældre med barnevogne.

Desuden står det klart, at lodsejere og borgere savner gode opholdssteder og hotspots i Pilotnaturpark Ådalen. Samtidig ønsker man, at de eksisterende faciliteter, herunder forsamlingshuse, styrkes. Mange håber, at det kan inspirere til anderledes opholds- og aktivitetsmuligheder. Enkelte ønsker at etablere nye overnatningsmuligheder i samklang med naturen.

Pilotnaturpark Ådalen vil arbejde for at styrke de eksisterende ressourcer og tiltag i området, og vil med udgangspunkt i ovennævnte ønsker, samarbejde med lokale og frivillige om udviklingen.

FORMIDLING OG FORTÆLLINGER

Mange borgere efterspørger stærkere formidling af nuværende og fremtidige kvaliteter i Pilotnaturpark Ådalen. Området i og omkring Pilotnaturpark Ådalen tilbyder allerede oplevelser for fastboende og besøgende. Og netop de eksisterende muligheder kan udbredes gennem en styrket formidlingsindsats. Andre udtrykker bekymring for, om Pilotnaturpark Ådalen kan overkommunikeres, så for mange besøgende og erhvervsaktører finder vej til området. Ådalen skal først og fremmest være til glæde for de lokale.

Mange ser et potentiale i at dyrke de lokale fortællinger, sagn og myter som kendetegner Ådalen. På den måde kan naturparken udvikles til en særegen destination med dybe rødder, som indbyder til langsomme oplevelser og omsorgsfuld udvikling.

Pilotnaturpark Ådalen vil også her arbejde for at styrke de eksisterende ressourcer og tiltag i området, og vil med udgangspunkt i ovennævnte ønsker samarbejde med lokale og frivillige om udviklingen.

INDSATSER

PROJEKTGRUPPENS ANBEFALING TIL TO TVÆRGÅENDE INDSATSER
- "NATUREN SOM RYGRAD" OG "IDENTITET"

NATUREN SOM RYGRAD

Tryggevælde Ådal er et Natura 2000-område med enge, elle- og askeskov, strandenge og et rigt fugleliv. Særligt forekomsten af de bevaringsværdige naturtyper rigkær og ekstremrigkær, har betydning for biodiversiteten og de er flere steder i tilbagegang eller helt forsvundet i Ådalen.

Samtidig er der sammenlagt 360 ha tørveholdige jorder i Tryggevælde Ådal. Området er et af Østsjællands største sammenhængende tørveholdige lavbundsområder og kvalificerer derfor til et statsligt klima-lavbundsprojekt.

Lokale borgere, fugleentusiaster, lystfiskere og besøgende udefra nyder naturen i ådalen og benytter ådalen til gåture, lystfiskeri og fuglekiggeri. Igennem hele den borgerinvolverende proces i arbejdet med udviklingsplanen, har et gennemgående ønske fra borgere og lodsejere været, at naturen skal være Pilotnaturpark Ådalens rygrad - naturen skal bevares, styrkes og regenereres.

Dette ønske er i tråd med Stevns Kommunes ambitioner for Tryggevælde Ådal. Kommunen betragter restaureringen af naturen og lavbundsarealerne i Tryggevælde Ådal som den næste prioriterede hovedindsats inden for natur.

Det anbefales, at der udarbejdes en plan for udviklingen af et stort sammenhængende naturområde i Pilotnaturpark Ådalen. En plan der både tager hånd om de problematikker der følger af klimaforandringer, der forbedrer Ådalens særlige naturtyper, herunder rigkær og ekstremrigkær, samt afdækker muligheden for et fremtidigt statsligt klima-lavbundsprojekt med en vådgøring af de tørveholdige arealer.

Som led i tilblivelsen af denne udviklingsplan, er Stevns Kommune begyndt at undersøge mulighederne for at udvikle en samlet plan. Naturindsatsen skal udvikles i et tæt samarbejde med områdets lodsejere og baseres på frivillige aftaler. Udvikling og gennemførelse af naturindsatsen kræver ekstern finansiering og afsøgning af fondssamarbejde er påbegyndt i Foråret 2023.

IDENTITET

IDENTITETSUDVIKLING

Et vigtigt element i Pilonaturpark Ådalens videre udvikling er at få tydeliggjort, hvad der er pilotnaturparkens helt særlige DNA, så dette kan indgå som afsæt for den videre udvikling og branding af området. Dette kan gøres gennem udvikling af en identitet for Pilotnaturpark Ådalen.

Identitetsudvikling består af en kernefortælling, der afspejler stedets DNA, og en visuel identitet, der omsætter denne fortælling ind i grafisk materiale. Den bruges ligeledes som retningsgiver for udvikling af naturparkens fysiske infrastruktur.

KERNEFORTÆLLING

Kernefortællingen udvikles med afsæt i en analyse af de stedbundne kvaliteter, hvormed områdets helt særlige DNA kan ekstraheres. Dette omsættes til et navn for Pilotnaturpark Ådalen med en tilhørende tagline, der kort og præcist synliggør, hvad der er det helt særlige ved Pilotnaturpark Ådalen, og hvordan den adskiller sig fra andre naturparker. Kernefortællingen udpeger dermed også en retning og et løfte for den videre udvikling af naturparken. Kernefortællingen sætter spot på stedets unikke kvaliteter og kan styrke følelsen af stolthed og tilhørsforhold blandt lokalbefolkningen.

VISUEL IDENTITET

En visuel identitet oversætter kernefortællingen ind i et grafisk materiale, der kan bruges til at samle Pilotnaturpark Ådalen under et fælles brand og skabe genkendelighed på tværs af forskellige platforme. Den visuelle identitet omfatter logo, typografier, billeder og farvevalg som bruges til udvikling af skiltedesign, foldere, merchandise, hjemmeside og til brug på sociale medier.

RETNINGSGIVER FOR FYSISK UDVIKLING

Kernefortællingen og den visuelle identitet fungerer som retningsgiver for den efterfølgende fysiske udvikling af naturparkens infrastruktur og faciliteter. Dermed opnås der overensstemmelse mellem den fortælling pilotnaturparken markedsfører sig på, og den fortælling lokale og gæster oplever når de bevæger sig rundt i pilotnaturparken.

Derfor anbefaler projektgruppen, at der udarbejdes en identitet for Pilotnaturpark Ådalen.

INDSATSER

- ANBEFALING TIL TRE INDSATSER INDEN FOR REKREATIV INFRASTRUKTUR

PILOTNATURPARKENS TRE INDSATSER

Dette indsatskatalog rummer tre forslag til udvikling af rekreative faciliteter og oplevelser i Pilotnaturpark Ådalen. Indsatserne er udpeget af lodsejere og borgere på borgermødet d. 08.01.2023, og videreudviklet i samarbejde med arbejdsgrupper i forår, sommer og efterår 2023.

STIER OG OPHOLD

Indsatsen har til formål at etablere en stiforbindelse fra Strøby til Varpelev og forankre den i eksisterende stisystemer. Stiforbindelsen skal tilgængeliggøre særlige steder i Pilotnaturpark Ådalen og tilbyde både opholds- og udkigssteder langs ruten. Samtidig vil stisystemet forbinde byerne langs med, og på tværs af, Tryggevælde Å.

VELKOMSTOMRÅDE

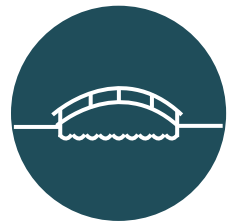
Indsatsen har til formål at skabe ét eller flere velkomstområder som inviterer lokale og besøgende ind i området. Velkomstområderne tilbyder natur- og kulturformidling om Pilotnaturpark Ådalen, samt faciliterer de lokale og besøgendes behov i forbindelse med ophold i området.

FORTÆLLINGER & EVENTS

Indsatsen har til formål at aktivere og skabe opmærksomhed omkring de mange lokale sagn og myter som findes i området. Dette kan eksempelvis ske igennem en række faste og midlertidige formidlingsaktiviteter såsom guidede ture, sociale arrangementer og interaktive podcasts.

STIER OG OPHOLD

INTRODUKTION OG FOKUSOMRÅDER

INTRODUKTION

I Pilotnaturpark Ådalen findes i dag den ca. 7 km lange 'Tryggevejdestien', som rummer et stort potentiale for videreudvikling, udvidelse og formidling.

Formål

Indsatsen har til formål at imødekomme fire behov, at 1) skabe forbindelse til det eksisterende stisystem 2) skabe mulighed for sløjfe-gåture 3) skabe et stisystem på den østlige side af åen og 4) kunne udvikles med opholdssteder der beriger naturoplevelsen.

Natur

Stien vil give de lokale borgere og besøgende adgang til, og mulighed for at forbinde sig med, den unikke natur på begge sider af ådalen.

Derudover vil Stiforbindelsen bidrage til at beskytte truede dyre- og plantearter mod forstyrrende menneskelig aktivitet, idet stiforbindelsen udgør en klar afmærkning af, hvor de lokale borgere og besøgende må færdes. Dette er ligeledes af stor betydning for de lodsejere, hvis jorde stisystemet løber henover.

Sundhed

Forskning viser at 30 minutters ophold i naturen har positiv indvirkning på mental og fysisk sundhed og velvære. Ved at forbinde smukke naturområder i Pilotnaturpark Ådalen, som ellers ville være svært fremkommelige, muliggør stiforbindelsen, at lokale borgere og besøgende lettere kan komme rundt. For folk med handicap, funktionsnedsættelser eller forældre med barnevogne, kan det være den eneste mulighed for at opleve Pilotnaturpark Ådalen.

Formidling og oplevelser

Stiforbindelsen vil tjene som en naturlig forlængelse af formidlingsindsatsen, som har sit udspring i Naturformidlingshuset (Se side 50). Tilknyttet diverse formidlingsindsatser kan stiforbindelsen anvendes i uddannelsesøjemed, og bl.a. udbrede kendskab om naturens sårbarhed.

Dertil kommer at smukt designede stier kan forbedre den æstetiske oplevelse af naturen og tiltrække besøgende. Gennem stiforbindelser i naturen får man mulighed for at tilegne sig nye spændende oplevelser på en bæredygtig måde, der ikke belaster miljøet.

Langs ruten er der potentiale for at skabe en række opholdssteder og udsigtspunkter, der kan forstærke naturoplevelsen i området. Her kan vandrere tage et hvil og nyde udsigten, eller forsamle sig omkring sociale aktiviteter i naturen.

FOKUSOMRÅDER

TILGÆNGELIGHED
Stiforbindelsen skaber tilgængelighed til naturparken for alle besøgende.

FORMIDLING
Stiforbindelsen skaber et fysisk formidlingsgrundlag for Ådalens naturværdier og fortællinger.

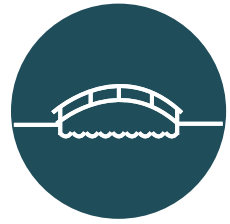
ANVISNINGER
De besøgende anvises tydeligt, hvor de må færdes og opholde sig.

OPHOLD
Opholds- og udsigtspunkter langs ruten beriger naturoplevelsen og øger komforten.

PARKERING
Handicapvenlige parkeringsforhold i nærhed til sti og oplevelsespunkter.

STIER OG OPHOLD INDSATSEN

Arbejdsgruppen foreslår en stiføring som går fra Strøby mod Varpelev og over på den østlige side af åen til Lille Tårnby, og som knyttes til den eksisterende 'Tryggevældesten'. Stiforbindelsen suppleres af 5 oplevelsespunkter, som står belyst under afsnittet 'underindsatser'.

- I placeringen af ruten har det været afgørende at tage hensyn til naturen. Det betyder, at der er områder, hvortil der ikke er stier eller anden adgang for besøgende.
- Naturen beskyttes bl.a. ved, at ikke alle stier går langs åen, men ligger oppe i landskabet med de muligheder det giver for udsigt over området. Stien kan etableres langs vejkanterne, så besøgende ikke skal dele vejen med bilisterne.
- Stiforbindelsen skaber sammenhængende ruter, så det er muligt at gå en eller flere runder.
- Dele af stien skal være tilgængelig for alle, dvs. også folk i kørestol, folk med barnevogne m.v. Der er desuden behov for handicapvenlig parkering nær kirken i Strøby.
- Der etableres udvalgte afstikkere fra stien og ned til åen. For enden af disse laves formidlingspunkter, der formidler om natur, kultur og historie.

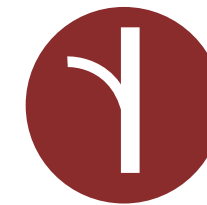
- En af de største anker lodsejerne, har i forhold til adgang til deres områder, er løsgående hunde. Af hensyn til råvildtet skal hunde derfor være i kort snor. Der kan senere etableres en hundeskov, så hundenes behov for at løbe frit kan tilgodeses.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

Hensigten med forslaget er, at igangsætte dialogen om kommende stiforbindelser og opholdssteder i Pilotnaturpark Ådalen. Der gøres opmærksom på, at de indtegnede stier er et forslag, som skal drøftes med de berørte lodsejere og myndigheder.

Den private ejendomsret sikrer, at den fysiske udvikling af naturparken sker på 100% frivillig basis. Forslaget til stisystemet og opholdsstedernes placering, har derfor ingen gang på jord uden lodsejerens accept og villighed til at deltage.

UNDERINDSATSER

STIKVEJ OG PLATFORM

Handicapvenlig stiksti/vej med en platform med formidling ved pumpestationen.

PLATFORM

En platform ved Lammehøj, skaber udsigt til natur og dyreliv.

VADESTED

Vadested med trædesten ved Lammehøj, skaber direkte kontakt til vandet.

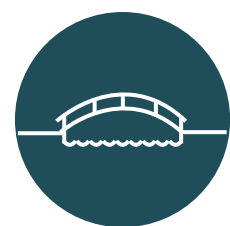
BRO VED STRØBY

En handicapvenlig bro ved Strøby skaber adgang for alle.

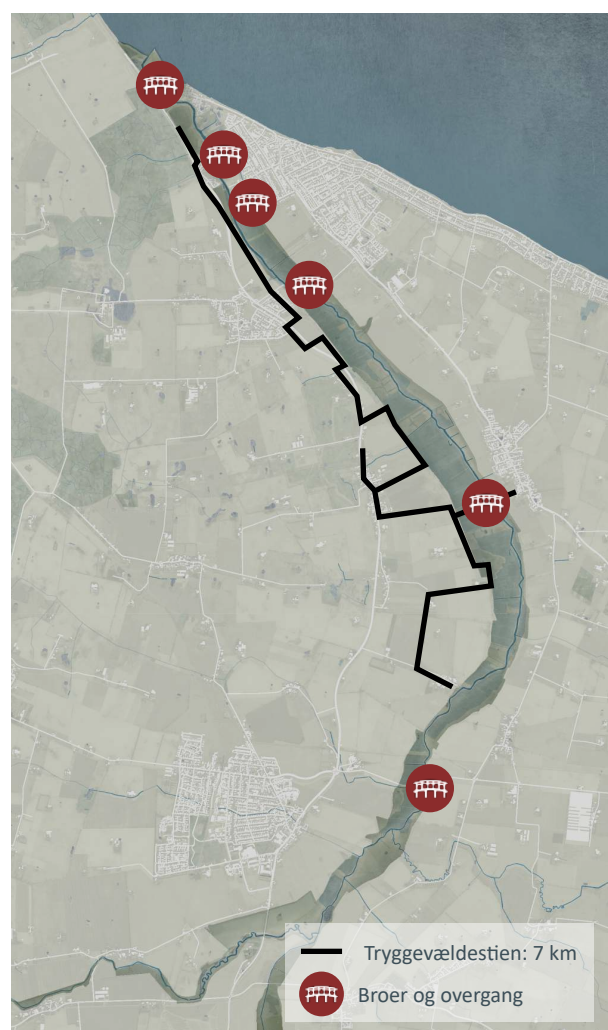
BRO VED TOGBROEN

En handicapvenlig gangbro over Ådalen ved togbroen nær Varpelev.

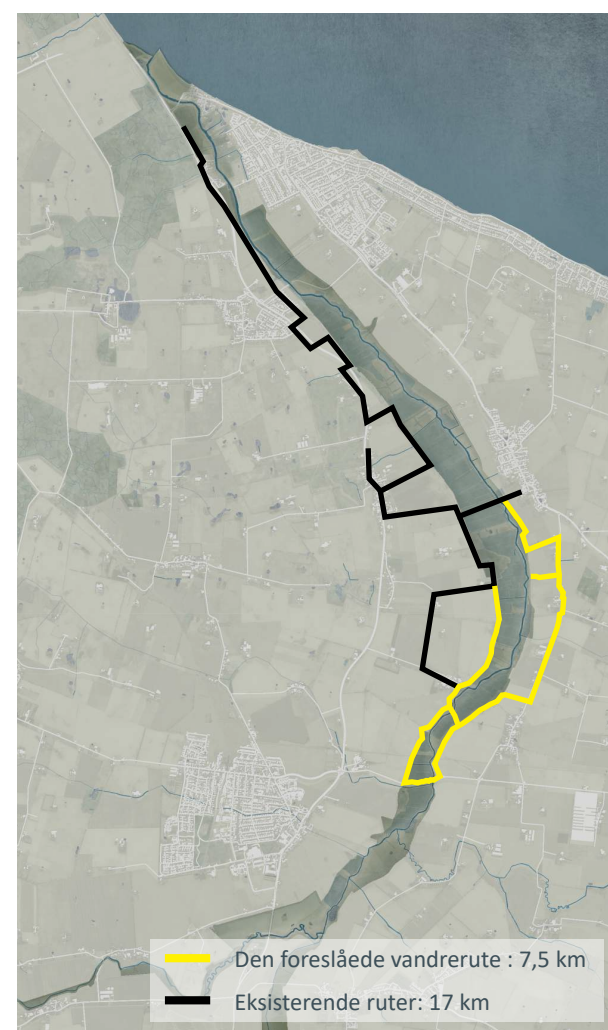
STIER OG OPHOLD

DESIGNPRINCIPPER

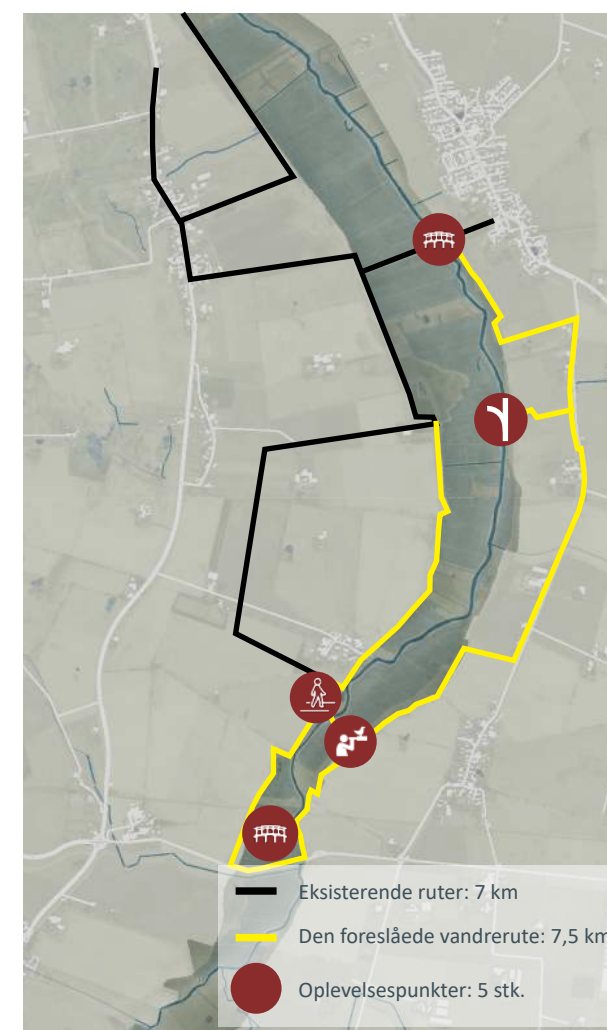
EKSISTERENDE RUTER

Den 7 km lange 'Tryggevældestenen' er i dag den eneste større stiforbindelse i Ådalen. Dertil findes 6 overgange i den centrale del af Ådalen.

DEN FORESLÅEDE RUTE

Den foreslåede rute (markeret med sort) er i alt 7,5 km lang. Den går fra Strøby mod Varpelev og over på den anden side af åen til Lille Tårnby. På denne måde skabes der et 'Loop' som gør det muligt at bevæge sig rundt om Ådalen.

SÆRLIGE STEDER

Stiforbindelsen tilføjes 5 oplevelsespunkter, som placeres på særligt udvalgte steder. Disse punkter bidrager til formidling og øger tilgængeligheden til naturen.

VELKOMSTOMRÅDE

INTRODUKTION OG FOKUSOMRÅDER

Et velkomstområde i Pilotnaturpark Ådalen kan tilbyde flere værdifulde funktioner.

Først og fremmest kan det fungere som et ankomstpunkt til pilotnaturparken, der byder besøgende velkommen og guider dem videre ud i den omkringliggende natur. Velkomstområdet vil være åbent for alle besøgende og der vil være information om, hvordan man opfører sig og kommer rundt i Pilotnaturpark Ådalen, og hvad man kan opleve.

Velkomstområdet bidrager til at øge bevidstheden om, og forståelsen for, Ådalens unikke økosystemer, biodiversitet og fortællinger, samt danne ramme om oplevelser og arrangementer i Ådalen. Velkomstområdet bidrager til at udbrede viden om den naturbevarende indsats. Anvisninger kan bl.a. sikre, at de besøgende ikke færdes i naturområder, hvor menneskelig aktivitet frarådes, men opholder sig på steder, hvor de ikke forvolder skade på floraen og faunaen.

Velkomstområdet danner desuden udgangspunkt for foreningsdrevne naturplejeaktiviteter, hvor besøgende, skoler og institutioner kan hjælpe til med regenerere naturen ved at fjerne invasive arter og vedligeholde pilotnaturparkens forskellige faciliteter.

Velkomstområdet giver også mulighed for uddannelsesmæssige programmer for skoler og institutioner samt workshops og guidede ture, hvilket kan bidrage til at fremme læring og forståelse for naturen. Her vil en grejbank og aktiviteter i naturen kunne understøtte de uddannelsesmæssige formål og gøre det lettilgængeligt for bl.a. skoleklasser at benytte.

Under mottoet "Brug naturen - så forstår du den bedre - og det du forstår kommer du til at elske" vil Pilotnaturpark Ådalen tilbyde formidling og lokalguidedede ture.

Velkomstområdet vil tjene som et rekreativt mødested, hvor folk kan deltage i sociale arrangementer, nyde naturen og deltage i friluftaktiviteter. På den måde vil huset også kunne understøtte lokale fællesskaber.

Endelig er det et ønske at skabe en fysisk stærk forbindelse mellem Pilotnaturpark Ådalens medarbejder og naturvejledere og området.

FOKUSOMRÅDER

FORMIDLING

Interaktiv formidling og undervisning i Ådalens naturværdier og fortællinger

ANVISNINGER

De besøgende anvises tydeligt, hvor de må opholde sig.

NATURVEJLEDNING

Velkomstområdet fungerer som én af kommunens baser for naturvejlederne og naturparkens ansatte

SOCIALT SAMVÆR

Huset kan skabe en platform for sociale aktiviteter i naturen.

GREJBANK

Et depot kan bruges til opbevaring af redskaber, til at dyrke forskellige former for naturaktiviteter.

TOILETTER OG PARKERING

Der kan opføres offentlige toiletter - også for folk med handicap.

NATURA 2000

SKALA: 1:1000

- 19.000 m² Projektgrunden (kommunalt ejet)
- 250 m² Eksisterende bygning
- Velkomstområde
- Legeplads

VELKOMSTOMRÅDE INDSATSER

INDSATSEN

På baggrund af dialog med arbejdsgruppen, anbefaler projektgruppen at koordinere formidlingsindsatsen på tværs af stisystemer, skiltning, opholdssteder og velkomstområde. Det betyder, at hele Pilotnaturpark Ådalen på sigt skal bringes i spil. I sammenspil vil de forskellige indsatser kunne formidle om naturen - herunder geologi, dyre- og planteliv samt kulturfortællinger.

Indsatsen tager udgangspunkt i de eksisterende barakker ved Strøby Fælle. Strøby har en betydelig fordel ved at være placeret centralt i Pilotnaturpark Ådalen og tæt på øvrige indsatser. Herfra vil lokale borgere og besøgende have nem adgang til de forskellige oplevelser og tilbud i Pilotnaturpark Ådalen. Arbejdsgruppen har også udpeget alternative lokaliteter for velkomstområder, som kan udvikles i forbindelse med fremtidige formidlingsindsatser i Pilotnaturpark Ådalen.

En central del af velkomstområdernes opgaver, at facilitere sociale arrangementer, herunder foreningsaktiviteter, der specifikt relaterer sig til Pilotnaturpark Ådalens formål og arbejde. Det kunne være en "naturplejedag" hvor lokale borgere, skolebørn og besøgende går sammen om at pleje naturen.

I dialogen med arbejdsgruppen blev der desuden stillet forslag om fremtidige overnatningsfaciliteter i Pilotnaturpark Ådalen. Det vil gøre det lettere for lokale borgere og besøgende at opholde sig i Pilotnaturpark Ådalen og i længere tid ad gangen. I et sådant projekt ligger et stort potentiale for lokale kommercielle aktører at organisere og drifte. Overnatningsfaciliteterne kan placeres i naturskønne omgivelser, med direkte adgang til naturen, og således være et attraktivt produkt for lokale borgere og besøgende.

Et bærende udviklingsprincip for indsatsen er at aktivere landskabet ved velkomstområderne. På den måde kan formidlingsindsatsen forgrene sig ud i landskabet, og der opstår en direkte forbindelse til de oplevelser, som findes i Pilotnaturpark Ådalen. Fællede ved barakkerne kan eksempelvis benyttes til at formidle om biodiversitet og klima. Man kan også etablere mindre pavilloner i træ, der skaber udsyn til ådalen og inviterer de lokale borgere og besøgende til ophold. På denne måde kan de lokale borgere og besøgende komme forholdsvis tæt på den unikke flora og fauna som findes i Pilotnaturpark Ådalen, uden risiko for at beskadige den sårbare vilde natur.

UNDERINDSATSER

FORENINGSAKTIVITETER

Velkomstområder kan skabe en platform for diverse foreningsaktiviteter i tilkøbling til naturen.

UDDANNELSESDAG

Velkomstområder kan danne ramme om en uddannelsesdag for skolebørn som skal lære om naturen.

NATURPLEJEDAG

Velkomstområder kan blive udgangspunktet for naturplejeaktiviteter, drevet af lokalbefolkningen.

KULTUR

Velkomstområder kan rumme forskellige kulturarrangementer både sommer og vinter.

INSPIRATIONSFOTOS

Udendørs formidling for børn og unge i naturen omkring velkomstområde.

INSPIRATIONSFOTOS

Opholdssteder omkring velkomstområde kan invitere til ophold og skabe udsyn til Ådalen.

© NILS MEILVANG / REALDANIA

© NILS MEILVANG / REALDANIA

ARBEJDSGRUPPENS FORSLAG TIL NATURFORMIDLINGSHUS

Den frivillige borgerdrevne arbejdsgruppe "Naturformidlingshus" har lavet et stort visionsarbejde, og fokuserer ligeledes på området ved Strøby Fælle. Det foreløbige arbejde kan ses i bilag 4. I det følgende kommer et uddrag af, hvad de gode kræfter i arbejdsgruppen er nået frem til.

INDSATSEN

Overordnet er arbejdsgruppens ønske for vision for Tryggevælde Naturpark, at hele længden af Tryggevælde Ådal bringes i spil. Fra broen ved Hellested (Stevns Å) til udspring ved Køge bugt ved Prambroen.

Tryggevælde Ådal har en bredde, dybde samt tilgængelighed, der kombineret med formidlingspunkterne: Besøgscenter, Oplevelsesbro, Oplevelseszoner i forskellige størrelser og placeringer, ville kunne formidle naturen, herunder geologi, dyr-/planteliv, kultur-fortællinger og samtidig "bygge bro" mellem befolkning på de 2 sider af Tryggevælde Ådal.

FORMIDLINGSPUNKTER

1. Besøgscenter Tryggevælde Ådal. beliggende ved den tidligere genbrugsplads Køgevej 4c, 4652 Hårlev.

2. Oplevelsesbro "firbensbroen". Langbro placeres fra punkt bag ved Faksevej-Køgevej i Hårlev og rammer sti ved Maglehøjvej ved Hellested.

3. Oplevelseszoner A, B og C, placeres hensigtsmæssigt i forhold til det der skal formidles og opleves. Arbejdsgruppen har valgt at have 3 typer zoner som vil variere i str. og udbud.

FORMIDLINGSPUNKT 1

Placeringen af Besøgscenter Tryggevælde Ådal i Hårlev Øst er valgt for at give

mulighed for at opføre et besøgscenter, der vil kunne bære de store og mange opgaver, som arbejdsgruppen tænker, vil være ønskelige. Området er kommunalt ejet, og har samtidig stiadgang mod Tryggevælde Ådal og Natura 2000 området.

FORMIDLINGSPUNKT 2

Oplevelsesbro "Firbensbroen" vil visuelt og praktisk formidle om det fredede firben som lever i området. Firbensbroen er en kombination af en sti og langbro over Tryggevælde Ådal. Broen skaber en sikker passage for alle gående samt cyklende - fra den ene side og til den anden side af Ådalen. Placeringen er valgt for at tilgodese og give plads til naturen, borgere, besøgende, samt dem som vil benytte stien ved Tryggevælde Ådal, med start fra besøgscentret i Hårlev, og videre via øvrige sti- og vejnet.

FORMIDLINGSPUNKT 3

Oplevelseszonerne placeres hensigtsmæssigt i forhold til det der skal formidles og opleves. Arbejdsgruppen har valgt at have tre typer af oplevelseszoner som vil variere i str. og udbud.

Oplevelseszonerne vil kunne samle og formidle alle de oplevelser samt praktiske behov, der er omkring og i området Tryggevælde Ådal og deraf landsbyerne: Strøby Egede, Strøby, Varpelev, Hellested, Hårlev, Lille Torøje, Stolpehuse, St. Torøje samt Valløby. Disse ni byer samt

flere øvrige på Stevns, vil kunne mærke et øget besøg og synergien af destinationsmålet Tryggevælde Ådal. Markering med visuelle ikoner samt tekst og placering på kort.

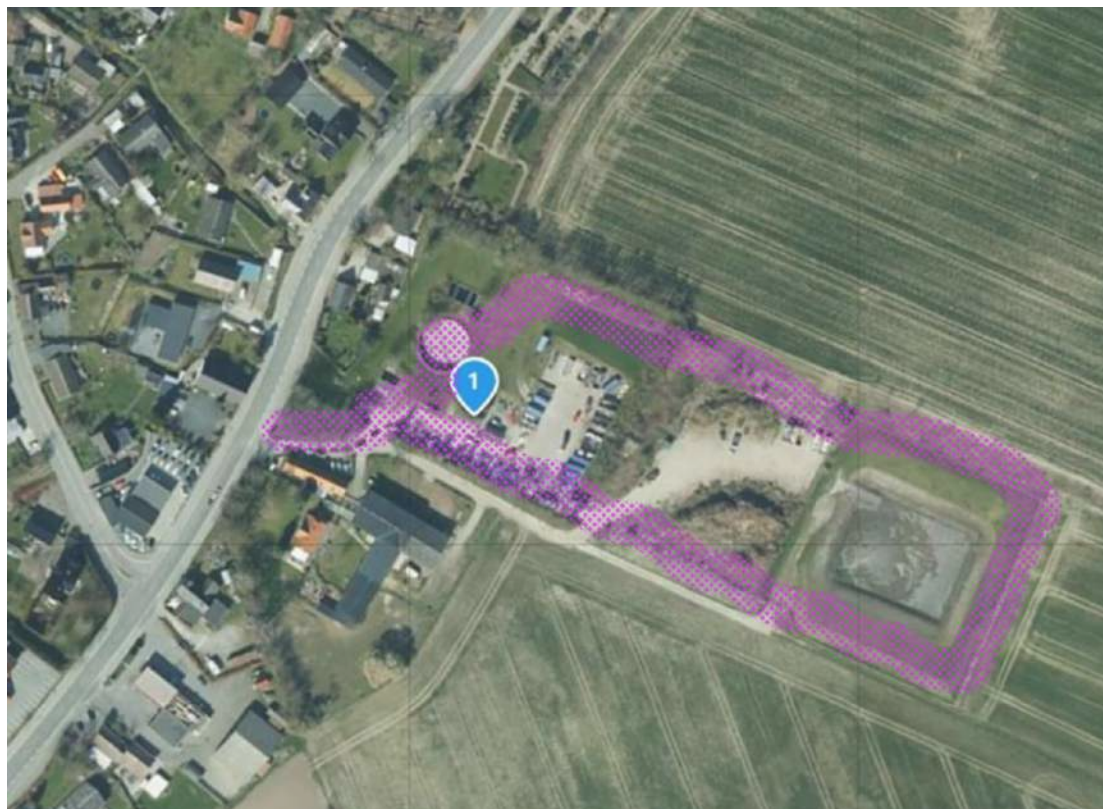
Eksempel på oplevelseszone A:

Strøby Fælle Station, beliggende i Strøby by. Her vil der være mulighed for placering af en pavillon, der kunne indeholde:

- Formidling af området Natura 2000. Specifikt kan formidles om de fredede orkideer mm. Tegning/foto osv.
- Grej - lånemuligheder fra Naturvejleder.
- Naturvejleder tilknyttet.
- Toilet, the-køkken, madpakkehus.

Derudover har området i forvejen flg. elementer:

- To shelters med tilhørende bålsted.
- Formidling om Martin A. Hansen gennem, plancher, mindesten samt placering af hans sted i et træ ved åen hvor han skrev sine beretninger.
- Sti- og bro over Ådalen mod vest til fugletårn mm.
- Parkeringsmulighed ved præstegårdens P-plads.
- Mulighed for nedgang/optagning af medbragt kano/kajak/SUP.

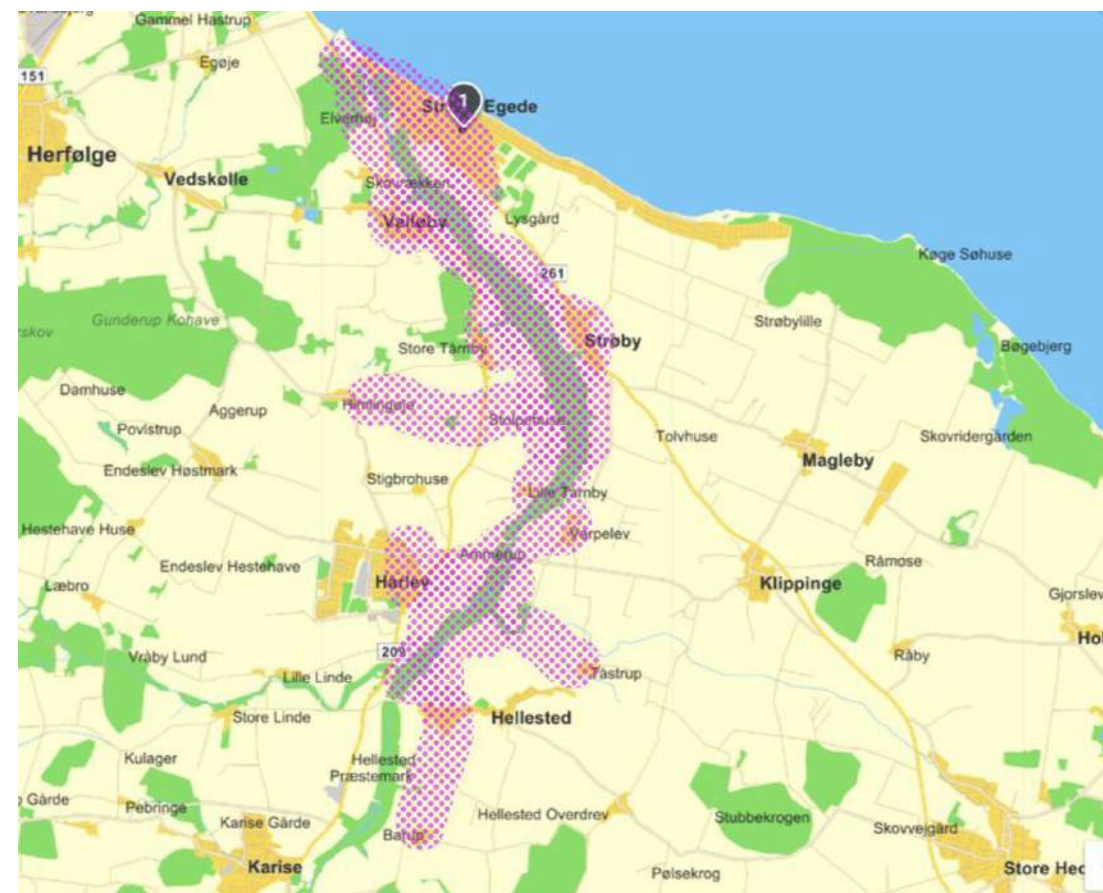
Besøgscenter Tryggevælde Ådal, beliggende ved den tidligere genbrugsplads Køgevej 4c, 4652 Hårlev.

Fra besøgscenteret føres et stiforløb ned til Firbensbroen, der forbinder de to sider af åen.

Den røde markering viser sti- og broføring over Tryggevælde Ådal fra hhv. Hårlev mod Hellested. Den grønne markering viser broføring. Den arkitektoniske form kan være buet, lang eller et helt tredje.

Kort over mulige områder hvor oplevelseszonerne kan indplaceres.

FORTÆLLINGER & EVENTS

INDSATS

Indsatsen har til formål at aktivere og skabe opmærksomhed omkring de mange lokale sagn og myter som findes i Pilotnaturpark Ådalen.

Pilotnaturpark Ådalen er et magisk sted, som i følge sagn og myter beboes af en lang række mytiske væsener såsom elvere, naturånder og Ellekongen/Klintonkongen. Men i takt med oplysningssamfundets udvikling er disse fortællinger gradvist svundet længere og længere væk fra vores bevidsthed. Det betyder, at området risikerer at fremstå eventyrløst og afmystificeret. De lokale fortællinger repræsenterer en værdifuld immateriel kulturarv, som kan bidrage til at skabe dybere forståelse for områdets unikke historie, karakter og udvikling igennem tiden.

Forfatteren Martin A. Hansen voksede op med Tryggevejle Ådal som sin baghave, og naturen spiller da også en central rolle i mange af hans mesterværker. Danske Digterruter tilbyder allerede i dag en lydvandring med udgangspunkt i Martin A. Hansens forfatterskab.

Formålet med denne indsats er at tørre støvet af de gamle fortællinger og bringe dem til live i en moderne kontekst. Indsatsen har til hensigt at bygge bro mellem mennesket og naturen samt genfortrylle Pilotnaturpark Ådalen til glæde for lodsejere, lokale borgere og besøgende.

Indsatsen kan bidrage til at samle borgere både geografisk og historiemæssigt samt stimulere folks nysgerrighed på områdets værdier. Pilotnaturpark Ådalens fortællinger kan både komme til udtryk i form af naturvidenskabelige, historiske og folkelige fortællinger:

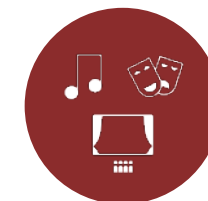
- Naturvidenskabelige fortællinger om Pilotnaturpark Ådalens geologiske skabelsesproces og naturens flora og fauna, bidrager til at udfolde menneskets forståelse for områdets værdier.
- Stærke historiske fortællinger fra bl.a. bronze- og jernalderen giver bedre forståelse for lokalsamfundets udvikling.
- Folkelige fortællinger fra lokalbefolkningen (både nutidige og tidligere generationer) bidrager til at definere den særlige lokale kultur i og omkring Pilotnaturpark Ådalen.

Pilotnaturpark Ådalens fortællinger kan udmønte sig i en række underindsatser som understøtter social og fysisk aktivitet, hvor mennesker bringes sammen i nærvær.

Fortællingerne kan formidles af dygtige lokale borgere, bl.a. på de særlige steder, som fortællingerne knytter sig til.

Desuden kan de omkringliggende faciliteter såsom forsamlingshusene, børnebiblioteket og Hårlevhallen, bringes i spil. De kan danne ramme om forskellige aktiviteter igennem året, som tilbyder oplevelser for alle.

UNDERINDSATSER

FORTÆLLINGERNES FESTIVAL

En festival der tilbyder kreative workshops, musik, dans, mad og drikke i Ådalen over flere dage.

LYDVANDRING

Podcasts med fortællinger om ådalen, som de besøgende kan lytte til, når de færdes i området.

GÅDESPIL OG SKATTEJAGT

Gådespil og skattejagter der formidler om naturparkens fortællinger og værdier.

MAGISKE DAGE

Udklædning, rollespil, historiefortællinger, forestillinger og aktiviteter for familier.

SKILTNING

Skiltning og digital formidling kan udgøre en grundlæggende trædesten for lokale borgere og besøgende, når de udforsker fortællingerne i Ådalen.

AKTIV FORMIDLING

Aktiv formidling i naturen og på de særlige steder, der udgør omdrejningspunktet for fortællingerne, kan tilbyde unikke oplevelser i Pilotnaturpark Ådalen

SAMARBEJDER

Samarbejder blandt frivillige lokale, der ønsker at dele deres og områdets fortællinger, kan bidrage til en stærk lokalforankret formidling.

FORTÆLLINGER & EVENTS

Aktiviteter for børn understøtter forståelsen for natur- og kulturværdier i Ådalen.

RAMME FOR VIDERE SAMARBEJDE

FREMTIDIGE PROJEKTER HÅNDTERES UD FRA NEDENSTÅENDE FORESLÅEDE MODEL

FORANKRING OG PROJEKTEJERSKAB

- I denne fase afholdes møder mellem kommunen, lodsejerne og lokale foreninger om projektejer-skab, organisation og drift.
- Der kan være mulighed for at indgå aftaler med lokale foreninger og lodsejere om drift og vedligehold af faciliteter. Dette kunne f.eks. være i forbindelse med grej-banker der opbevarer redskaber for lokale foreninger.
- Efterfølgende skal der lægges en overordnet finansieringsplan, forud for konkretiseringen af indsats-erne.

KONKRETISERING OG FUNDRAISING

- I denne fase nedsættes en projekt-gruppe, som udvikler indsats-erne yderligere i samarbejde med arbejdsgrupperne.
- Der afholdes løbende møder mellem kommunen, rådgivere, lodsejere, borgere, brugere og for-eneringer med henblik på at præci-sere projektets indhold.
- Lodsejerne vil i denne forbindelse have en afgørende stemme ift. eventuelle tiltag der vedrører de-res arealer.
- Efterfølgende indledes en fundra-isingproces, hvor der rejses støtte-midler til indsatsernes realisering.
- Under udvikling af arkitektprojek-tet skal der indgås dialog med de berørte myndigheder og ansøges om ændring af arealernes anvendelse.

REALISERING AF INDSATSER

I denne fase realiseres indsatserne. Den endelige anlægsøkonomi fast-lægges og godkendes. Indsatserne udbydes til eksempelvis entreprenø-rer, som opfører faciliteterne i tæt samarbejde med projektgruppen og arbejdsgrupperne.

BILAG 5

VISION FOR TRYGGEVÆLDE ÅDAL
- AF DEN FRIVILLIGE KOORDINERINGSGRUPPE 'BESKYT ÅDALEN'

”Du lukker øjnene og lytter efter. Hvad er det, du hører? En velkendt lyd, en lyd af forår, en lyd af smittende glæde. Fuglesang. Du åbner øjnene og spejder ind i krattet foran dig. Der sidder den, nattergalen med sin smukke stemme. Kær- og sivsangerne følger sig til koret. En fortryllende polyfoni. Det er tidligt på dagen og solen står stadig lavt på himlen.

Du drejer omkring og skuer ud over ådalen. Landskabet ligger frit foran dig og strækker sig, så langt dit øje rækker. Væk er de tagrør, der tidligere skyggede for det frie udsyn. De holdes nu i skak af køerne, som godmodigt går og græsser på engen. Sikke et luksusliv de har, når du at tænke, før dine øjne søger mod bunden af ådalen. Her bugter åen sig i sine gamle slyngninger, som for nyligt er blevet fritlagt igen. Der er dannet små øer mellem hovedåen og dens slyngninger. På én af øerne har en flok vadefugle slået sig ned i ro og mag. Ådalen er blevet deres unikke, uforstyrrede biotop.

Du er kommet ad kirkestien og begiver dig nu nordpå ad den nyanlagte sti, der løber langs åen. Stien ligger højt nok til, at du trygt kan vandre her på alle årstider. Og det gør du. For i ådalen kommer du tæt på naturen, året rundt. Du mærker en frisk brise på din hud og går rask til for at holde varmen. Du glæder dig til, at det snart bliver sommer. Til at nyde synet af en myriade af sjældne orkideer på engen ned mod åen. Til at opleve den lystige svirren, når vilde bier og sommerfugle fornøjer sig på engen.

Du ånder den forårskølige luft ind, og lader dine tanker vandre i takt med dine skridt. Du går i stå ved tanken om, at mennesket i tusinder af år, generation efter generation, har levet lige her. I aften vil du læse Martin A. Hansens barndomserindringer fra området. En skygge krydser stien foran dine fødder og endnu engang ser du op. Én af ådalens mange rovfugle – det er vist en rød glente – svæver majestætisk hen over engene på jagt efter sit næste bytte.

Du er nået til en lille bro, som fører dig tørskoet over en af åens slyngninger. Da du passerer, kaster du et flygtigt blik ned i det livligt strømmende vand. Under overfladen skimter du konturen af en ørred. Den skal vokse sig stor, inden den drager videre ud i det store Øresund.

Du har stærk fornemmelse af harmoni – både naturen og du selv er kommet i balance her i Tryggevælde Ådal.”

1. HELHEDSTILGANG

a. At betragte og behandle ådalen som et stort, sammenhængende og tvær-kommunalt areal. Trykkevælde og Stevns Ådale snor sig gennem tre kommuner: Stevns, Køge og Faxe. Fra syd til nord.

b. At inkludere ådalen i en kommende Naturnationalpark Øresund, da åen afvander 296km² landjord fra Haslev til Strøby Egede og tilfører betydelige mængder ferskvand til Køge Bugt. Engene har en afgørende funktion i dette forløb ved at optage en del kvælstof fra vandet, før det udledes i havet. Når afgræssede enge oversvømmes, kan de omsætte betydelige mængder af nitrat til frit N₂.

4. KULTURHISTORIE

a. At formidle ådalens kulturhistorie fra stenalderens bosteder op til bondesamfundets husmandssteder. Ådalens unikke kulturlandskab og dertilhørende rige planteliv er resultatet af mere end 1000 års afgræsning.

b. At fortælle om ådalen som digteren Martin A. Hansens "barndomsland".

2. NATURBESKYTTELSE

a. At værne om ådalens enestående geologiske forhold: Ådalens natur er unik, på grund af kombinationen af tørv og kalklag som vandet stiger op igennem.

b. At sikre og fremme den unikke artsrigdom blandt vilde planter og dyr, som er knyttet til rigkæret og har gjort området til Natura2000. Eksempelvis sjældne orkideer som pukkel-læble, sump-hullæbe og gøgeurt.

c. At bremse artstabet, som er forårsaget af tilgroningen af engene, ved at etablere sammenhængende, indhegnede arealer, der kan afgræsses. Med de rette betingelser kan engperlemorsommerfuglen og isblåfuglen måske vende tilbage.

5. MENNESKET I NATUREN

a. At give en eksklusiv naturoplevelse – til både lokale og turister.

b. At 'åbne ådalen op' for besøgende for at skabe forståelse for ådalens værdi og medansvar for beskyttelse af naturen.

c. At give mennesker muligheden for at komme tæt på naturen, finde et frirum og mental ro.

d. At sikre tilgængelighed året rundt. Ådalen er, som udgangspunkt, utilgængelig og "bundløs" – dette udfordrer, hvordan og hvor stier kan placeres, hvis de skal være farbare hele året.

e. At skabe en langtidsholdbar, bæredygtig attraktion.

3. KLIMASIKRING

a. At sikre, at ådalen kan rumme en større mængde vand og genskabe dens oprindelige hydrologi (fritlægge gamle slyngninger, standse dræning og fjerne diger).

b. At understøtte, at kuldioxid kan oplagres i engene og derved reducere CO₂-udledningen, som det er påvist på Elbækengen.

6. UDVIKLINGSPROCESSEN

a. At udvikle på et solidt fundament af kvalificeret faglig viden om ådalens særlige natur og geologi.

b. At gøre brug af det omfattende forarbejde udført i forbindelse med Helhedsplanen (2011).

c. At forankre projektet lokalt gennem dialog, som inddrager flere perspektiver og involverer relevante aktører.

d. At prioritere små synlige succeser og skabe hurtige løsninger på forsøgsbasis.

